

طراحی الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران

سید علی امیرزاده^۱، سعید صفاریان همدانی^۲، ترانه عنایتی^۳

چکیده

پژوهش حاضر باهدف طراحی الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران انجام شد. پژوهش مذکور از نظر هدف بنیادی- کاربردی و از نظر روش اجرا آمیخته بود. جامعه آماری در بخش کیفی خبرگان و مدیران سازمان ورزش شهرداری تهران بودند که به صورت هدفمند و بنا بر اصل اشباع نظری تعداد ۲۰ نفر انتخاب شدند. گروه دوم از جامعه آماری این پژوهش در بخش کمی مدیران ستادی و اجرایی سازمان ورزش شهرداری تهران به تعداد ۱۲۰۰ نفر بودند. برای تعیین حجم نمونه بخش کمی از فرمول کوکران استفاده شد بنابراین تعداد ۲۹۱ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌ها، در بخش کیفی پژوهش حاضر از مصاحبه‌های نیمه عمیق استفاده شد و در بخش کمی از پرسشنامه محقق ساخته بهره گرفته شد. روایی و پایایی ابزارهای موردبررسی و تأیید قرار گرفت. روش تحلیل داده‌ها در بخش کیفی، کدگذاری نظری بود که با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA انجام پذیرفت. همچنین در بخش کمی، برای پاسخ به سؤال‌های پژوهش از آزمون‌هایی نظیر همبستگی پیرسون، آزمون تی تک نمونه‌ای، مدل‌سازی معادلات ساختاری (تحلیل عاملی تأییدی) و تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS-v21، Smart PLS-v2 و Lisrel-v8.8 نیز بهره گرفته شد. نتایج حاصل از تحلیل عاملی نشان داد که از میان ۵۷ شاخص (گویه) موجود، ۳ مؤلفه‌ی اصلی قابل شناسایی بود. ایدئالیسم با ۲۱ گویه، رئالیسم با ۲۲ گویه و پرگماتیسم با ۱۴ گویه مورد شناسایی قرار گرفتند. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که در وضعیت موجود، سازمان ورزش شهرداری تهران از وضعیت مطلوبی در ارتباط با الگوی فلسفی تربیت‌بدنی با رویکرد اسلامی برخوردار است. درنهایت با توجه به مبانی نظری و شناسایی مؤلفه‌های الگو، الگویی ارائه شد که از برآزش مناسبی برخوردار بود.

واژگان کلیدی: تربیت‌بدنی اسلامی، ایدئالیسم، رئالیسم، پرگماتیسم

۱- دانشجوی دکترا فلسفه تعلیم و تربیت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، ساری، ایران

۲- گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران

۳- دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران

مقدمه

تربیت بدنی و ورزش به عنوان پدیده اجتماعی مؤثر در ابعاد مختلف جامعه و زندگی افراد نفوذ کرده و به بخش جدایی ناپذیری از زندگی تبدیل شده است. گسترش روزافزون ورزش باعث ایجاد کانالهای تلویزیونی خاص ورزش در اکثر کشورهای جهان شده است. انتشار روزنامه‌ها و مجلات تخصصی ورزش و هزاران کتاب در مورد آمادگی جسمانی فعالیت‌های دیگر این حوزه است. توجه جدی دولت‌ها و سیاستمداران به بخش تربیت بدنی و ورزش علاقمندی به تماشا و پیگیری دائمی نتایج مسابقات نیز اهمیت آن را بیشتر کرده است؛ بنابراین، تربیت بدنی باهدف سالم‌سازی و تربیت انسان سالم، شاداب و امیدوار می‌تواند مهم‌ترین شاخص جهت توسعه پایدار ایران اسلامی باشد؛ اما به‌منظور بهره بردن از این پدیده اجتماعی، لازم است به اصول فلسفی و قواعد درست تکیه شود تا توجه به سلامتی در کشور برای همگان امری روزمره و مهم جلوه کند (موهتار و همکاران^۱، ۲۰۲۰: ۱۲).

تربیت بدنی، در واقع، فرایندی است آموزشی - تربیتی که هدف آن بهبود بخشیدن به اجرا و رشد همه جانبه انسان از طریق فعالیتهای جسمانی است. تربیت بدنی یکی از راهکارهای ارتقای سطح سلامت جامعه از طریق تاثیرگذاری بر تمام قشرهای مردمی به ویژه جوانان است. در کشور ایران نیز، به سلامت و تربیت بدنی اهمیت زیادی داده می‌شود و متولی ارتقای آن سازمان ورزش و جوانان می‌باشد. یکی از رویکردهای مهمی که در بحث تربیت بدنی در کشور می‌توان بر آن استوار بود، رویکرد اسلامی است (طاهریان، ۱۳۸۹). از دید اسلام، واقعیت وجودی انسان که شامل بدن و نفس اوست، محور اساسی برنامه‌ها چه درسی و چه غیردرسی است. نظام تربیت بدنی اسلامی، یک نظام همه جانبه است یعنی علاوه بر ابعاد علمی، اخلاقی، اجتماعی و عاطفی، نیز تاکید دارد. تربیت بدنی از دیدگاه اسلام بر تقویت و تربیت جسم تاکید دارد که باید همپای خودسازی و اخلاق و از طرفی مصونیت جامعه باشد (گرگین و خسروپناه، ۱۳۹۳). در اسلام تربیت بدنی به‌عنوان ابزاری است که برای تامین بهداشت و سلامتی تن و پاکی روان تقویت روح و صیقل خوردن تن پرکردن اوقات فراغت بصورت سالم و مفید مصون نگه داشتن جامعه از رذایل و عوارض اخلاقی ایجاد توانایی و تقویت روحیه کار و تلاش در جهت رشد و سازندگی آمادگی و استقامت در صفحه‌های عبادت و جهاد و دفاع از اسلام و کشور لقاء روحیه جوانمردی و تعاون و یاری مظلوم بوده تا بدنهای پرورش یافته در خدمت اهداف مقدس باشد (رستمی ینگجه و حبیب زاده گرجانی، ۱۳۹۵).

جایگاهی که در معارف اسلامی اعم از قرآن و سنت و تحلیل‌های اندیشمندان و فیلسوفان مسلمان، برای تربیت بدنی در نظر گرفته می‌شود، فلسفه تربیت بدنی در مبانی اسلامی را سامان می‌

---

^۱. Muhtar

بخشد. هر کدام از مکتب‌های فکری غرب برای تربیت‌بدنی هدف و فلسفه‌ای خاص در نظر گرفته‌اند و با توجه به رکن‌های فلسفه خود به تبیین جایگاه این مسئله پرداخته‌اند. مهم‌ترین مفهوم این نظریه‌پردازی‌ها این است که نقش تربیت‌بدنی در زندگی انسان، با تکیه بر نظریه‌های فلسفی شکل می‌گیرد و از نظم و پیوستگی قابل توجهی برخوردار است؛ اما در مکتب فکری اسلام تا به امروز چنین اقدامی صورت نپذیرفته است؛ بنابراین ضروری می‌نماید در این حوزه نظریه‌پردازی پرداخته شود و بنیانی پدید آید که بتوان با تکیه بر آن به تشریح کارکردهای تربیت‌بدنی در زندگی الهی انسان پرداخت. محور تشکیل دهنده نظریه این پژوهش را این مطلب تشکیل می‌دهد که با توجه به منابع اسلامی، در تربیت‌بدنی لازم است فرایندی آموزشی، تربیتی صورت پذیرد که به واسطه کسب و پردازش مهارت‌های حرکتی و دانش علمی، ذهن و جسم انسان را درگیر فعالیت کند و موجبات تسلط روح بر نفس را فراهم آورد و منجر به پرورش و رشد استعداد‌های جسمانی و نفسانی او شود و فرد را در راه رسیدن به کمال مطلوب خود یاری کند (گرگین و خسرو پناه، ۱۳۹۱).

مرور مبانی پژوهشی موجود نشان می‌دهد که دین اسلام به آموزش در تمام جنبه‌ها اهمیت می‌دهد و رهنمودهایی برای رشد کودکان دارد. به طوری که آموزش‌هایی که دین اسلام برای دانش‌آموزان کودک در نظر گرفته است و آنها را ضروری می‌داند شامل تربیت‌بدنی، تربیت هوشی و تربیت اجتماعی است (غنی^۱، ۲۰۲۰). فاروق و پارکر^۲ (۲۰۰۹)، در پژوهشی به بررسی ورزش، تربیت‌بدنی و اسلام پرداخت. نتایج آن نشان داده است که دین مکانیسم مرکزی را فراهم می‌کند که از طریق آن دانش‌آموزان سعی در ساخت و مذاکره در مورد مردانگی و زنانگی خود دارند. به نوبه خود، تربیت‌بدنی راهی است که از طریق آن دانش‌آموزان چه دختر و چه پسر، می‌توانند احساس خود را در آغوش بگیرند و تجسم بخشند و مجموعه‌ای از آرمان‌های مذهبی گسترده‌تر را بیان کنند. پس آموزه‌های اسلامی بر سلامت فیزیکی و تربیت‌بدنی دانش‌آموزان دختر و پسر تاثیرگذار است. سنچولی و سنچولی (۱۳۹۴)، در پژوهشی که به بررسی تربیت‌بدنی و ورزش از نگاه دین مبین اسلام پرداختند، به این نتیجه رسیدند که دین مبین اسلام هم به ورزش و ورزشکار به دیده احترام می‌نگرد؛ زیرا ورزش می‌تواند آدمی را در رسیدن به کمال انسانی یاری رساند و اسلام هم هر عملی را که به آدمی در رسیدن به کمال کمک می‌کند، ارج می‌نهد و آن را مطلوب می‌داند.

با توجه به مطالب ذکر شده در باب ضرورت توجه به نقش مهم تربیت‌بدنی در رشد استعدادها، ایجاد الگویی برای ارتقای سطح فعالیت‌های تربیت‌بدنی با توجه به آموزه‌های تربیتی که در دین اسلام

^۱. Ghani

^۲. Farooq & Parker

وجود دارد، مساله‌ای است که باید مورد توجه قرار گیرد، چرا که ما در دین خود رهنمودهای درستی در این مقوله داریم که اگر به آن، عمل شود، ارتقای سطح سلامت افراد جامعه را شاهد خواهیم بود. بر این اساس، هدف از انجام پژوهش حاضر طراحی الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران بود.

روش

پژوهش مذکور از نظر هدف بنیادی - کاربردی و از نظر داده‌های اطلاعاتی، این پژوهش آمیخته بود. جامعه آماری در بخش کیفی خبرگان و مدیران سازمان ورزش شهرداری تهران بودند که به صورت هدفمند و بنا بر اصل اشباع نظری تعداد ۲۰ نفر انتخاب شدند. گروه دوم از جامعه آماری این پژوهش در بخش کمی مدیران ستادی و اجرایی سازمان ورزش شهرداری تهران به تعداد ۱۲۰۰ نفر بودند. برای تعیین حجم نمونه بخش کمی از فرمول کوکران استفاده شد بنابراین تعداد ۲۹۱ نفر با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. به‌منظور گردآوری داده‌ها در بخش کیفی پژوهش حاضر از مصاحبه‌های نیمه عمیق استفاده شد. در مصاحبه‌های انفرادی با مصاحبه‌شوندگان، برای بررسی مقدماتی از ۵ سؤال اصلی در مصاحبه استفاده شد؛ با توجه به اینکه بعد از انجام ۲۰ مصاحبه، عوامل اصلی و فرعی در مصاحبه‌های قبلی تکرار شدند و پژوهشگر به اشباع^۱ رسید، یعنی داده‌های جدید با داده‌هایی که قبلاً جمع‌آوری شده، تفاوتی نداشت و اشباع حاصل شد، مصاحبه‌ها متوقف گردید. مدت زمان انجام مصاحبه نیز بین ۳۰ تا ۹۰ دقیقه بود. همچنین، در این پژوهش به‌منظور گردآوری داده‌ها در بخش کمی، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته بر گرفته از کدهای حاصل از مصاحبه تنظیم شد. این پرسشنامه شامل ۵۷ سوالات بسته‌پاسخ با طیف لیکرت پنج‌گانه در خصوص مولفه‌های الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران می‌باشد که با نظرسنجی از مدیران ستادی و اجرایی سازمان ورزش شهرداری تهران، تکمیل شد.

برای حصول اطمینان از روایی بخش کیفی پژوهش و به‌منظور اطمینان خاطر از دقیق بودن یافته‌ها از دیدگاه پژوهشگر، از نظرات ارزشمند اساتید آشنا با این حوزه و متخصصان دانشگاهی که در این حوزه خبره و مطلع بودند استفاده شد. همچنین به‌طور هم‌زمان از مشارکت کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد. همچنین، برای محاسبه پایایی از روش پایایی بین دو کدگذار استفاده شد. در مصاحبه با روش توافق درون موضوعی دو کدگذار، از یکی از اساتید آشنا به کدگذاری

---

^۲. Saturation

درخواست شد تا به‌عنوان کدگذار ثانویه در پژوهش مشارکت کند در ادامه محقق به همراه این همکار پژوهش، تعداد سه مصاحبه را کدگذاری کرده و درصد توافق درون موضوعی که به‌عنوان شاخص پایایی تحلیل به کار می‌رود را محاسبه کرد (عباس زاده، ۱۳۹۱؛ طباطبایی، جسنی، مرتضوی و طباطبایی چهر، ۱۳۹۲). در این تحقیق پایایی حاصل از دو کدگذار با توجه به محاسبات $77/8$ درصد بدست آمد که بیانگر پایای مناسب بود. در بخش کمی پژوهش نیز به‌منظور تعیین روایی پرسشنامه از روایی ظاهری^۱، محتوایی^۲ و سازه^۳ استفاده شد. در روایی ظاهری پرسشنامه‌ها قبل از توزیع توسط پژوهش‌گر، چند نفر از اعضای نمونه و برخی خبرگان دانشگاهی موردبررسی قرار گرفت. در روایی محتوایی در قالب یک روش دلفی و با کمک فرم‌های CVI و CVR و به کمک ده نفر از خبرگان شامل اعضای مصاحبه‌شونده، خبرگان دانشگاهی، چند نفر از آزمودنی‌ها، محتوای پرسشنامه از نظر سؤال‌های اضافی و یا اصلاح سؤال‌ها موردبررسی قرار گرفت. فرم CVI نشان داد که همه سؤال‌های آموزش فلسفه به کودکان و عوامل اثرگذار و اثرپذیر آن از نقطه‌نظر ساده بودن، واضح بودن و مربوط بودن از وضعیت مناسبی برخوردارند (میزان این ضریب برای هر یک از سؤال‌ها بالاتر از $0,79$ بود)؛ همچنین با توجه به اینکه مقدار CVR برای همه سؤال‌ها بالای $0,62$ به دست آمد هیچ سؤال‌ی نیاز به حذف شدن نداشت. در مورد روایی سازه نیز از دو نوع روایی همگرا و واگرا با کمک نرم‌افزار Smart-Pls 2 استفاده شد که نتایج مقادیر به دست آمده، بیانگر روایی همگرا و واگرا بود. همچنین، در این پژوهش پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی^۴ محاسبه شد. مقادیر این دو ضریب برای همه متغیرهای پژوهش بالای $0,7$ به دست آمد که نشان‌دهنده پایا بودن ابزار اندازه‌گیری بود.

مراحل اجرای پژوهش

مراحل انجام پژوهش حاضر به این‌گونه است که در مرحله نخست با روش مطالعه کتابخانه‌ای مبانی نظری و پیشینه پژوهش در مطالعات داخلی و خارجی موردبررسی قرار گرفت و شاخص‌های الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران به دست آمد. سپس با استفاده از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با افراد صاحب‌نظر، این عوامل شناسایی شدند. در ادامه، ابزار اندازه‌گیری برای بخش کمی بر اساس ادبیات و پیشینه موجود و تعدیلات بخش کیفی

---

1. Faced Validity

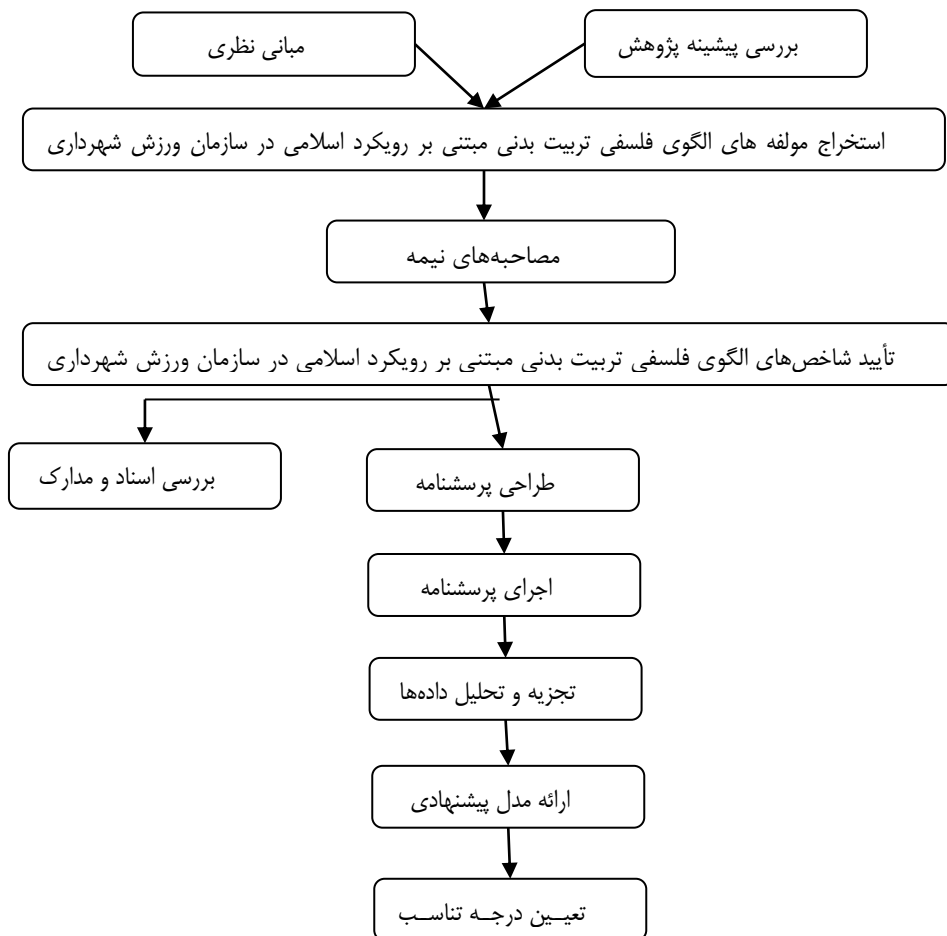
2. Content Validity

3. Construct Validity

4. Composite Reliability (CR)

۲۸۶ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال دوازدهم، شماره سوم، بهار ۱۴۰۰

پژوهش تدوین شد. پژوهشگر مدل پیشنهادی خود را بر مبنای مدل گراند تئوری ارائه کرد و در نهایت درجه تناسب مدل را مشخص کرد. مراحل اجرایی را در شکل ۱، می‌توان مشاهده کرد.

نمودار ۱: مراحل اجرای پژوهش

یافته‌ها

براساس اطلاعات جمعیت‌شناختی حاصل از شرکت‌کنندگان در بخش کمی پژوهش ۳۹٪ از آزمودنی‌ها زن و ۶۱٪ مرد بودند. همچنین، از نظر میزان تحصیلات ۴۴٪ از آزمودنی‌ها لیسانس و پایین‌تر و ۵۶٪ فوق‌لیسانس و بالاتر بودند. علاوه بر این، ۴٪ از آزمودنی‌ها زیر ۳۰ سال، ۳۷٪ بین ۳۰ تا ۴۰ سال و ۵۹٪ بالای ۴۰ سال سن داشتند. مصاحبه‌شوندگان در بخش کیفی نیز شامل ۷ نفر مدیران شهرداری، ۸ نفر هیئت علمی و ۵ نفر از مجموعه‌داران ورزشی بودند. همچنین، ۶ نفر از این تعداد، سابقه بین ۱۰ تا ۱۵ سال، ۷ نفر سابقه بین ۱۶ تا ۲۰ سال و ۷ نفر بالای ۲۰ سال سابقه کاری داشتند.

جدول ۱: مشخصه‌های آماری مدل پژوهش

سازه	مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران	ایدئالیسم	۳,۲۷	۰,۷۰	-۰,۰۱	۰,۳۴
	رتالیسم	۳,۲۸	۰,۷۱	-۰,۱۷	۰,۴۸
	پرگماتیسم	۳,۱۱	۰,۷۶	۰,۱۷	۰,۳۵

اطلاعات جدول ۱ مشخصه‌های آماری همچون میانگین، انحراف استاندارد، چولگی و کشیدگی را برای متغیرهای پژوهش نشان می‌دهد. همچنین، با توجه به مقادیر چولگی و کشیدگی که در بازه‌ی معقولی برای حدس بر نرمال بودن داده‌ها قرار دارند، می‌توان فرض نرمال بودن داده‌ها را مطرح کرده و پذیرفت.

Code System	57
ایدئالیسم	21
رتالیسم	22
پرگماتیسم	14

شکل ۱: خروجی نرم‌افزار MAXQDA و فراوانی کدها

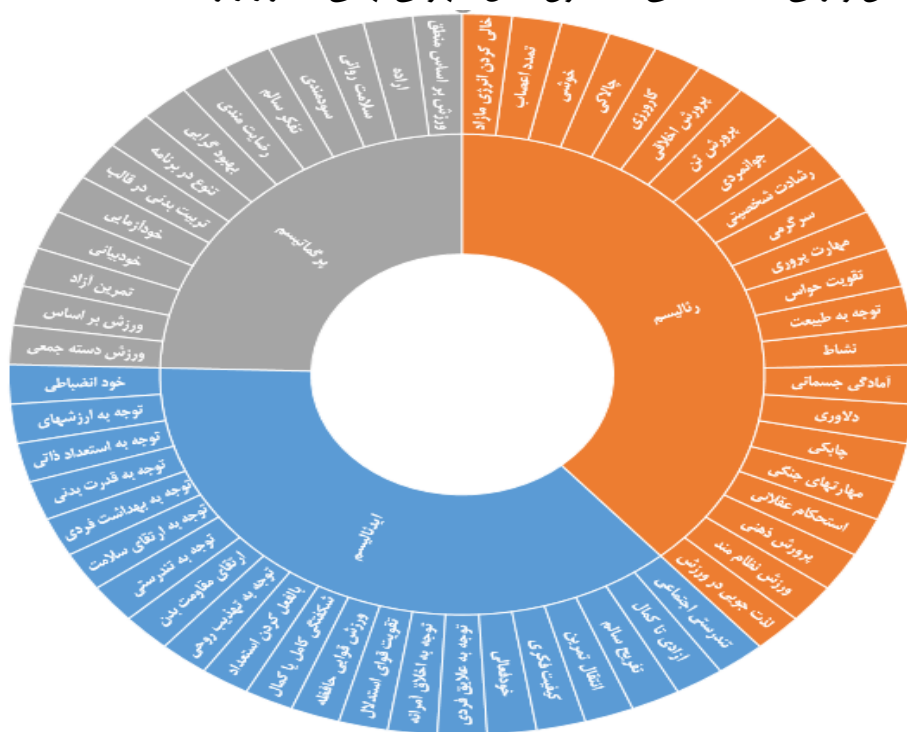
نتایج حاصل از تحلیل نشان می‌دهد که از میان ۵۷ شاخص (گویه) موجود، ۳ مؤلفه‌ی اصلی قابل‌شناسایی است. بر اساس ادبیات، پیشینه و نظریه‌های موجود در جدول زیر نام‌گذاری شده‌اند.

جدول ۲: مولفه‌های شناسایی شده بعد از استفاده از ادبیات، پیشینه و

نظریه‌های موجود

سازه	مؤلفه	تعداد گویه
الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد	ایدئالیسم	۲۱
اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران	رتالیسم	۲۲
	پرگماتیسم	۱۴

بر اساس ویژگی‌های شناسایی شده فوق، مدل مفهومی نهایی به قرار زیر است:

شکل ۲: مدل مفهومی نهایی الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران

در جدول زیر، مهم‌ترین و متداول‌ترین شاخص‌های برازش آورده شده است. همان‌گونه که در جدول دیده می‌شود، تقریباً تمامی شاخص‌ها کفایت آماری دارند؛ بنابراین، با اطمینان بسیار بالایی می‌توان دریافت محقق در مورد این شاخص‌ها به برازش کامل دست یافته است.

جدول ۳: گزیده‌ای از شاخص‌های برازش مهم مدل ترسیمی

شاخص	نام شاخص	اختصار	مقدار	برازش قابل قبول
شاخص‌های برازش مطلق	سطح تحت پوشش (کای اسکوتر)	-	۱۷۹,۵۸	
	شاخص نیکویی برازش	GFI	۰,۹۴	بزرگتر از ۰,۹
شاخص‌های برازش تطبیقی	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده	AGFI	۰,۹۲	بزرگتر از ۰,۹
	شاخص برازش تطبیقی	CFI	۰,۹۹	بزرگتر از ۰,۹
شاخص‌های برازش مقتصد	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	RMSEA	۰,۰۶۳	کمتر از ۰,۱

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف بررسی امکان طراحی الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران انجام شد. نتایج حاصل از تحلیل عاملی نشان داد که از میان ۵۷ شاخص (گویه) موجود، ۳ مؤلفه‌ی اصلی قابل‌شناسایی بود. ایدئالیسم با ۲۱ گویه، رئالیسم با ۲۲ گویه و پراگماتیسم با ۱۴ گویه مورد شناسایی قرار گرفتند. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که در وضعیت موجود، سازمان ورزش شهرداری تهران از وضعیت مطلوبی در ارتباط با الگوی فلسفی تربیت‌بدنی با رویکرد اسلامی برخوردار است. نتیجه‌ی حاصل از این پژوهش یا نتایج مطالعات کم و بیش مشابه موجود در این زمینه همسو است. برای مثال در پژوهشی همسو با نتیجه‌ی تحقیق حاضر رونکاین و ویلشایر^۱ (۲۰۱۹) و هولیهام و مالکولم^۲ (۲۰۱۵) نشان دادند که در بحث روانشناسی ورزش از دید رئالیسم باید به این نکته توجه داشت که برای ورزش دانش‌آموزان، هدف، نقش نهادهای آموزشی، روش تدریس ورزش و ابزار ورزش از عوامل کلیدی می‌باشند. در پژوهش دیگری در این زمینه شوکتی و همکاران (۱۳۹۵)، حامدنی (۱۳۹۲) و صفانیا و قربانعلی‌زاده قاضیانی و طیبی (۱۳۸۹) نشان دادند که برگزاری کلاس‌های آموزشی اصول و فلسفه تربیت‌بدنی سبب افزایش میزان علاقه‌مندی دانشجویان به اصول آموزشی مطرح‌شده از جانب مکاتب فلسفی واقع‌گرایی، اصالت‌ذهن و جاودان‌گرایی می‌شود.

در این پژوهش، رویکرد اسلامی مورد توجه قرار گرفت که با توجه به مبانی نظری عنوان شده است که نظام تربیت‌بدنی اسلامی، یک نظام همه‌جانبه است، یعنی علاوه بر جسم به ابعاد علمی، اخلاقی، اجتماعی و عاطفی نیز تأکید دارد. تربیت‌بدنی از دیدگاه اسلام، بر تربیت و تقویت جسم تأکید دارد که باید همپای خود سازی و اخلاق و از طرفی مصونیت جامعه باشد. در جهان بینی ما، حیات

^۱ . Ronkainen & Wiltshire

^۲ . Houlihan & Malcolm

هدفدار است و حرکت و جنبش جلوه حق و لازمه حیات است. تربیت‌بدنی نیز در این راستا به‌عنوان بخش مهمی از تعلیم و تربیت کوشش می‌کند تا به حرکت و فعالیت واداشتن آدمی به صورت منظم و سازمان یافته در راستای هدف گام بردارد و یا اینکه زمینه ساز و تقویت کننده حرکت هر انسان باشد. در اسلام تربیت‌بدنی به‌عنوان ابزاری است که برای تامین بهداشت و سلامتی تن و پاکی روان تقویت روح و صیقل خوردن تن پرکردن اوقات فراغت بصورت سالم و مفید مصون نگهداشتن جامعه از رذایل و عوارض اخلاقی ایجاد توانایی و تقویت روحیه کار و تلاش در جهت رشد و سازندگی آمادگی و استقامت در صفحه های عبادت و جهاد و دفاع از اسلام و کشور القاء روحیه جوانمردی و تعاون و یاری مظلوم بوده تا بدنه‌ای پرورش یافته در خدمت اهداف مقدس باشد (نظری و همکاران، ۱۳۹۴: عیار^۱، ۲۰۱۸).

تربیت‌بدنی از دیدگاه اسلام بر تقویت و تربیت جسم تاکید دارد که باید همپای خودسازی و اخلاق و از طرفی مصونیت جامعه باشد. خداوند در قرآن کریم و ائمه در گفتارهای خود به اهمیت تربیت‌بدنی و شناخت بدن تاکید فراوانی دارند و سلامت تن را عامل مهم در سلامت ذهن می دانند؛ اما برای ارائه الگوی فلسفی تربیت‌بدنی با رویکرد اسلامی، نیاز بود تا مکاتب فلسفی مختلف مورد تحلیل قرار گیرد و در واقع، این الگو بر اساس رویکرد اسلامی و با نگاهی به مکاتب فلسفی موردبررسی واقع شود. در این پژوهش مشخص شد که مکاتب فلسفی ایدئالیسم، رئالیسم و پرگماتیسم از مکاتب فلسفی هستند که تربیت‌بدنی را به‌عنوان یک ضرورت دانسته‌اند و همواره نکاتی که عنوان کرده‌اند با رویکرد اسلامی همخوانی دارد و اگر قرار باشد تربیت‌بدنی با رویکرد اسلامی اجرا شود، نیاز است تا این مکاتب برای ارائه الگوی فلسفی مرور شوند. همه این کاتب، رویکرد اسلامی را تصدیق می‌کنند و همواره بر توجه بر تن به‌عنوان عامل حیاتی در ایجاد فکر سالم و منطقی و ارتباطات اجتماعی تاکید دارند. در این پژوهش مدلی ارائه شد که برگرفته از مرور مبانی نظری و همچنین، کدگذاری نظری بود در این مدل، سه مکتب فلسفی ایدئالیسم، رئالیسم و پرگماتیسم به‌عنوان الگوی فلسفی تربیت‌بدنی با رویکرد اسلامی، مورد توجه قرار گرفته است و تمام شاخصهای این مکاتب مشخص شده‌اند.

پژوهش حاضر همچون سایر مطالعات پژوهشی با برخی محدودیت‌هایی مواجه بود که از آن جمله می‌توان به محدود بودن شرکت‌کنندگان این مطالعه به سازمان ورزش شهرداری تهران اشاره کرد که تعمیم نتایج پژوهش به سایر سازمانها در سایر نقاط کشور را نیازمند احتیاط بیشتری می نماید. با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، پیشنهادات کاربردی زیر ارائه می‌گردد:

---

¹. Ayar

طراحی الگوی فلسفی تربیت‌بدنی مبتنی بر رویکرد اسلامی در سازمان ورزش شهرداری تهران □ ۲۹۱

- به ارزشهای فردی افراد در تربیت‌بدنی توجه گردد و سالن‌های وابسته به شهرداری د راین زمینه توجیه شوند.
- نکات اخلاقی همواره به صورت پوستر، دیوار نوشته و ... در اماکن ورزشی وابسته به شهرداری نصب گردد.
- ورزشهای مفرح که قوای حافظه را تقویت می‌کنند و قدرت تفکر را محک می‌زنند در اختیار سالن‌های ورزشی وابسته به شهرداری قرار گیرند.

منابع

- حامدینیا، رسول. (۱۳۹۲). ورزش و ورزشکار از دیدگاه اسلام. معرفت، ۲۲(۱۸۶)، ۸۷-۹۸.
- رستمی ینگجه، رضا و هاتف حبیب زاده گرجانی. (۱۳۹۵). تربیت‌بدنی از دیدگاه اسلام، دومین همایش ملی علوم ورزشی و تربیت‌بدنی ایران، تهران، انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.
- سنچولی، زری و سنچولی، نرجس. (۱۳۹۴). تربیت‌بدنی و ورزش از نگاه دین مبین اسلام، کنفرانس ملی هزاره سوم و علوم انسانی، شیراز.
- شوکتی، اکرم و صالح نژاد، احمد و خواجهی، علی اصغر. (۱۳۹۵). ورزش و تربیت‌بدنی از دیدگاه اسلام، دومین همایش ملی علوم ورزشی و تربیت‌بدنی ایران، تهران.
- صفانی، علی‌محمد؛ فاطمه قربانعلی‌زاده قاضیانی؛ سید مرتضی طیبی. (۱۳۸۹). اصول و فلسفه تربیت‌بدنی بر تغییر اولویت فلسفه آموزشی ایده الیسم به رئالیسم. روانشناسی تربیتی، ۶(۱۶): ۶۰-۷۵.
- طباطبایی، امیر؛ حسنی، پرخیده؛ مرتضوی، حامد و طباطبایی چهر، محبوبه. (۱۳۹۲). راهبردهایی برای ارتقاء دقت علمی در تحقیقات کیفی. مجله دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، ۵(۳): ۶۶۳-۶۷۰.
- گرگین، باقر و خسرو پناه، عبدالحسین. (۱۳۹۳). فلسفه تربیت‌بدنی با رویکرد اسلامی. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۲، ۲۱-۱.
- گرگین، باقر و خسرو پناه، عبدالحسین. (۱۳۹۱). فلسفه تربیت‌بدنی با رویکرد اسلامی. پژوهش‌های معرفت‌شناختی، ۱(۴): ۱۲۱-۱۴۲.
- نظری، محمد و حسینی، مهدی و قادری، علی و دروار، زینب. (۱۳۹۴). جایگاه تربیت‌بدنی از دیدگاه اسلام، اولین همایش ملی علوم ورزشی و تربیت‌بدنی ایران، تهران.

- Ayar, H. (2018). İslam'da Boş Zaman ve Spor. *The Journal of International Social Research*, 11(56): 1-5.
- Farooq, S., & Parker, A. (2009). Sport, physical education, and Islam: Muslim independent schooling and the social construction of masculinities. *Sociology of Sport Journal*, 26(2), 277-295.

- Ghani, S. H. A. (2020). Urgency of early childhood education in Islam: urgency of early childhood education. *Journal Paradigma*, 10(01).
- Houlihan, B., & Malcolm, D. (Eds.). (2015). *Sport and society: a student introduction*. Sage.
- Muhtar, T., Supriyadi, T., Lengkana, A. S., & Hanifah, S. (2020). Religious Characters-Based Physical Education Learning in Elementary School. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 18(12).
- Ronkainen, N. J., & Wiltshire, G. (2019). Rethinking validity in qualitative sport and exercise psychology research: a realist perspective. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1-16.